

Sosiaali- ja terveysministeriö
Johtaja Kari Paaso
Hallitusneuvos Ismo Tuominen
kirjaamo@stm.fi



Lausuntopyyntö STM075:00/2011

LAUSUNTO

16.1.2017

Olutliitto kiittää mahdollisuudesta lausua alkoholilain uudistuksesta. Olutliitto on kuitenkin huolestunut lain valmistelun viivästymisestä sekä lain perusteluihin liittyvistä viranomaislisäyksistä, joiden sisällöillä on ollut ilmeinen tarkoitus joko vesittää itse lakiuudistuksen muutostarvetta tai jopa puuttua sen sisältöön – ainakin lain henkeen.

Olutliitto kysyykin: onko lainvalmistelu sujunut kaikilta osin sosiaali- ja terveysministeriössä ensisijaisesti poliittisessa vai johtavien virkamiesten ohjauksessa? Erityisesti hallitusohjelman vastaiseen uutta ja lisäsääntelyä mukanaan tuovaan virkamiesten peukalonjälkeen pitäisi kiinnittää huomiota lain vaikuttavuusarvioinnissa sekä itse käsittelyssä valtioneuvostossa ja eduskunnassa.

Lausuntonamme ilmoitamme seuraavaa:

Sääntöjensä mukaan ”Olutliitto on valtakunnallinen kuluttajajärjestö, jonka tarkoituksena on puolustaa oluenkuluttajien etua ja elämänlaatua sekä kaikkia niitä olutelinkeinojen yleisiä toimintaedellytyksiä, jotka ovat sopusoinnussa kuluttajan edun kanssa.”

Tämä tarkoittaa kuluttajan oikeutta puhtaaseen ja kohtuuhintaiseen olueen. Olutliitto ajaa pienpanimoille ulosmyyntioikeutta suoraan valmistuspaikalta sekä vaatii vahvojen oluiden myynnin vapauttamista kauppojen hyllyille eli 4,7 tilavuusprosentin rajan poistamista.

Vapauttamalla kaikki oluet kauppoihin saisimme ostaa oluensa sieltä, mistä se on kätevimmin saatavilla; pienpanimon myyntipisteestä, lähikaupasta, marketista, Alkosta tai vaikkapa oluiden erikoiskaupasta.

Laatuoluen hinta on karkaamassa harrastajien ulottumattomiin. *Juo vähemmän, mutta parempaa!* on muuttunut muotoon *Juo vähemmän, mutta entistä kalliimpaa!* Valitessaan hyvän oluen kuluttaja tekee valinnan laadun ja usein myös kotimaisen lähituotteen sekä halpaoluen välillä.

Ei ole kenenkään edun mukaista, että alkoholijuomien anniskelussa Suomi on muuhun Eurooppaan verrattuna tynkävaltio. Meillä on oltava oikeus nauttia oluemme ravintoloissa ja kohtuullisella hinnalla. Panimoravintolasta on voitava ostaa olutta myös mukaan.

Kuluttajalla on oikeus saada asianmukaista ja mahdollisimman laajaa tietoa tuotteista. Sosiaalisessa mediassa on saatava keskustella tuotemerkeistä. Meillä on oltava oikeus kehua

mielioluitamme, ja oluen valmistajilla mahdollisuus esitellä valmistamia juomia. Koska mainonta on kiellettyä, meille ei saa kertoa, että suomalaisen oluen perustana on kotimainen viljaraaka-aine, tuhatvuotinen perinne ja ihmiskäsin tehtävä työ.

Me haluamme päästä eroon oluen mainontakieltolaista, joka tuli voimaan vuonna 2015. Siksi **alkoholijuomien mainontaan liittyvä lainsäädäntö pitäisi palauttaa kokonaisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi osaksi käynnissä olevaa alkoholilain kokonaisuudistusta.**

Luonnollisesti kiitoksen ansaitsee se, että vähittäismyynnissä olevien mietojen alkoholijuomien (Olutliiton kiinnostuksen kohteena erityisesti oluet) saatavuutta parannetaan sallimalla alkoholimäärältään 5,5-tilavuusprosenttisten juomien myynti ruokakaupoista sekä ravintoloista.

Tämä yhdessä pienpanimoiden käsityöoluiden ulosmyyntioikeuden kanssa parantaa mahdollisimman laajaa oluiden saatavuutta Suomessa. Kuten edellä mainitaan, **Olutliitolle ei riitä päivittäiskauppojen rajan nostaminen 4,7:stä 5,5 prosenttiin, vaan vaadimme sen nostamista 7,5 tilavuusprosenttiin.** Tämäkin on vain välitavoite, sillä **tavoitteenamme on vapauttaa kaikkien oluiden myynti vähittäiskaupoissa.**

Liitto kiittää myös sitä, että esityksen saatetekstissä annetaan arvo myös muille kuin hinta- tai saatavuussäätelyyn perustuville alkoholihaittojen vähentämisen keinoille. Esimerkiksi mini-interventiot on todettu tehokkaiksi ja niitä tulisikin liiton mielestä jalkauttaa voimakkaammin terveydenhuoltoon.

Kaikki edellä mainitut asiat ovat arkipäivää Euroopan olutmaissa. Me suomalaiset oluenystävät voisimme kohota naapurimaiden rinnalle ja saisimme nauttia oluestamme nautintoja antavana juomana. Uudesta alkoholilaista riippuu, missä, milloin, mihin hintaan ja jopa kenen seurassa me saamme oluemme nauttia. Kyse on oikeudestamme makunautintoihin ja vastuullisiin yhdessäolon hetkiin lempioluidemme parissa.

Olutliitto esittää kuitenkin huolensa joistakin lakiluonnoksen osista ja alla olevia muutoksia:

Päivittäistavarakaupan rajan nostaminen 4,7:stä prosentista

Luku 3, 23 § (...) *Jos alkoholiyhtiö hakee 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua vähittäismyyntilupaa myydä enintään 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviä alkoholijuomia, lupa voidaan myöntää 1 momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä.*
(...)

Olutliitto esittää muutettavaksi muotoon:

Jos alkoholiyhtiö hakee 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua vähittäismyyntilupaa myydä **enintään 7,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviä alkoholijuomia**, lupa voidaan myöntää 1 momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä.

Käsityöläisluesta

Luku 1, 3§. Kohta 16: *käsityöläisluella oikeudellisesti ja taloudellisesti muista alkoholijuomien valmistajista riippumattomassa panimossa, jossa kalenterivuoden aikana tuotettujen alkoholijuomien määrä on enintään 500 000 litraa ja joka toimii fyysisesti erillään muista alkoholijuomien valmistajista eikä harjoita lisenssivalmistusta, yksinomaan käymisen avulla valmistettua enintään 12 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävää alkoholijuomaa, joka on valmistettu mallastetuista tai mallastamattomista viljatuotteista ja jonka valmistuksessa saa lisäksi käyttää vain muita kasvien jyviä, sokeria, humalaa ja muita käymiseen osallistuvia kasvinosia ja mausteita (sekä väriaineita).*

Olutliitto pitää tämän määritelmän mukaan ottamista turhana ja vaatii sen poistamista lakiehdotuksesta. Olutliitto vaatii, että pienpanimoille sallitaan kaikkien valmistamisensa oluiden myynti valmistuspaikalta yrityksen sijaintipaikasta ja tuotantomäärästä riippumatta.

Suomen lainsäädännössä on jo valmisteverolaissa määritelty pienpanimoiden koosta ja asemasta. Nykyiset määritelmät ovat myös yhteensopivat EU-lainsäädännön kanssa. Siksi emme enää tarvitse uusia rajoituksia ja lisää sääntelyä tässä muodossa.

Sosiaali- ja terveysministeriö on tuonut samalla Suomen lainsäädäntöön uuden termin, jota ei ole edes suomen kielen sanastossa. Kyseessä on kieleemme pesiytynyt uudissana, jota virallinen suomen kirjakieli ei edes tunne.

Käsityöläinen-termiä on tarjottu varsinkin erityisesti Alkon taholta olutterminologiaan englannin kielen sanan craft (beer) suomennokseksi. Käsityöläinen on Kielitoimiston sanakirjan mukaan käsityötä ammatikseen harjoittava henkilö: suutari, ompelija ym. käsityöläiset. Sen sijaan käsityö on käsin tai käsityökaluin suoritettavaa työtä.

Monissa käsityöläispanimoiksi itseään nimittävissä pienpanimossa käsityötä on vain osa valmistusprosessista, joka sekin on usein mäskäysohjelmiseen, lämpötilan säätelyineen tai pullotuksineen automatisoitua. Käsityöläisyyttä edustaa lähinnä asenne eli halu erottua pienenä yrityksenä muista alan toimijoista, mikä on kuitenkin todellisuudessa aika kaukana hatuntekijän, sukankutojan tai lasinpuhaltajan aidosta käsityöläisyydestä. Tästäkin johtuen termi on vähintäänkin epämääräinen.

Toiseksi craft beerin rinnalle on maailmalla nousemassa toinen trendi, joka liittyy siiderien maailmaan (craft cider). Monet suomalaiset käsityösiiderien valmistajat ovat jo nyt samoja yrityksiä kuin oluentekijätkin. Siidereiden valmistus tapahtuu myös usein oluiden valmistuksen kanssa samoissa tiloissa eli kyse on oluenpanemisen kanssa rinnakkaisesta valmistuksesta ja liiketoiminnasta.

Suomessa on myös olemassa vanha simaperinne. Siman valmistusta harjoittaa tällä hetkellä ainakin kaksi pienpanimoa. Yhdistämällä muiden alkoholijuomien valmistuksen (erotuksena verolainsäädännöstä) pienpanimoiden ulosmyyntirajaan, lainsäätäjät tule väistämättä

rajoittamaan pienten panimoiden innovatiivisuutta, kasvua sekä monialaisen juomakulttuurin kehittymistä. Siksi **eri alkoholijuomien valmistuksen litramääräinen yhteen laskeminen on perusteetonta.**

Kotioluesta

Luku 2, 6 §. Luvanvaraisuuden poikkeukset, 4. momentti: "yksityinen henkilö saa valmistaa muutoin kuin tislaamalla kotitaloudessaan yksinomaan omaan käyttöönsä mietoja alkoholijuomia".

Olutliitto pitää tätä momenttia hyvin epäselvänä. Ilmaisuu "yksinomaan omaan käyttöönsä" kieltää käytännössä kotioluttiltoja, joissa vertaillaan ja keskustellaan oluista kotioluttarrastajien kesken, kotiolutin antamisen lahjaksi ystäville sekä kotiolutkilpailut, joissa yksi tai useampi tuomari arvioi kilpailun osallistuneet oluet.

Tällaisia kisoja ja tapahtumia järjestetään kuitenkin tällä hetkellä (ja myös jatkossa) aktiivisesti ympäri Suomen. Olisi toivottavaa, että olisi mahdollista järjestää ulkopuolisille vieraille kotioluttapahtumia jossa vierailijat pääsisivät ilmaiseksi maistamaan kotiolutta. Vertailukohdaksi voidaan ottaa esimerkiksi Ruotsissa järjestettävä "SM i hembryggd öl" (<http://www.shbf.se/464>) ja Norjassa järjestettävä "Publikums Favorit" (<https://norbrygg.no/2016/11/15/billetter-publikums-favoritt-2017/>), molemmat kyseisissä maissa laillisia tapahtumia jossa peritään sisäänpääsymaksua ainoastaan tilavuokran maksamiseen.

Kyseinen momentti myös kieltää tietyt oluttyylit kuten perinteisen saksalaisen Eisbockin, jossa olut jäädytetään (niin kutsuttu jäätislaus), jolloin alkoholiprosentti nousee pari prosenttia ja oluen maku pehmentyy. **Parempi olisi määritellä, että kaikkien kotiolutin valmistus on sallittua, kunhan 22 prosentin alkoholiraja ei ylitä.**

Anniskeluliikkeistä ja viranomaisvalvonnasta

Nykytilan arvioinnissa kuvataan, kuinka ennen illanviettoa anniskeluliikkeessä on varsinkin nuorten piirissä yleistynyt "pohjien ottaminen". Olutliitto jakaa huolen tästä, mutta liiton näkemys on, että tähän voidaan vaikuttaa tekemällä erityisesti mietojen alkoholijuomien nauttimisesta anniskeluravintoloissa aikaisempaa edullisempaa suhteessa vähittäismyyntiin.

Esitetty muutos ravintoloiden tarjousmyyntiin (ns. happy hour -hinnoittelu) saattaakin edistää ravintolajuomista, mutta voi kannustaa ihmisiä nopeampaan juomiseen. **Liiton mielestä kannattavampia ovatkin alennukset, jotka kohdistuvat neutraalisti kaikkeen anniskeluun.**

Kiitämme muutosta, jonka myötä anniskelupaikan vastaavilta hoitajilta ei vaadittaisi erityistä koulutusta tai työkokemusta. "Alkoholilain osaamistodistuksen" sisältö ja vaativuus jää

kuitenkin esityksessä epäselväksi. Mikäli tämä helpottaisi anniskeluliikkeen perustamista ja ylläpitämistä, olisi kuluttajilla jatkossa enemmän valinnanvaraa.

Kun viranomaisvalvontaa korvataan osin omavalvonnalla, on kuitenkin tärkeää, että esimerkiksi viranomaisen mahdollisuuksista valvoa esimerkiksi alaikäisille tarjoilua huolehditaan. Mikäli anniskeluliikkeiden määrä kasvaisi kevyemmän sääntelyn seurauksena, on mahdollista, että viranomainen tarvitsisi valvontaan omavalvonnasta huolimatta entistä enemmän resursseja. Tämä ei ole sääntelyn purkamisen tavoitteena.

Olutliitto on jo aiemmin esittänyt huolensa Valviran mahdollisuuksista valvoa alkoholielinkeinoa. Kyseessä on kuitenkin pikemminkin resurssikysymys kuin ongelma lainsäädännössä. Olutliitto kannattaa esityksen ehdotusta, että valvovaa viranomaista tarkasteltaisiin erikseen vasta maakuntahallinnon uudistuksen yhteydessä.

Verkkokaupasta

Verkkokaupan suhteen Olutliitto pitää ongelmana, että uusi laki rankaisee myös verovastuunsa asiallisesti hoitavia eurooppalaisia toimijoita. Olutharrastajille verkkokaupat ovat merkittävä väylä tilata Suomessa muuten vaikeammin saatavia oluita. Niillä ei myöskään ole merkittävää kansanterveydellistä merkitystä, koska kuljetuskulujen kanssa juomien hinta jää kalliimmaksi kuin kotimaisesta vähittäismyynnistä ostettaessa.

Olutliitto epäilee, että esitys laittaa eurooppalaiset mietojen alkoholijuomien kauppiat kohtuuttomasti suomalaisia toimijoita heikompaan asemaan. Ideaalisti myynnin tavalla - ostaako kuluttaja juomansa kauppaan kävellen vai verkosta - ei pitäisi olla merkitystä, kunhan esimerkiksi verovastuut hoidetaan asiallisesti.

Olutliitto ei pidä pahana sääntelyn selkiyttämistä. Se olisi myös olutharrastajien etu, kun esimerkiksi tieto maksuista olisi varmempaa ja ostaja tietäisi toimivansa varmasti lain mukaisesti sekä saavansa tilaamansa tuotteet ongelmitta. **Kategorinen kielto kuitenkin heikentää kuluttajien valinnan mahdollisuuksia ja syrji kohtuuttomasti ulkomaisia kauppiaita.**

Olutliiton yhteystiedot:

Heikki Kähkönen
puheenjohtaja
puheenjohtaja@olutliitto.fi
p. 050 353 8885

André Brunnsberg
varapuheenjohtaja
varapuheenjohtaja@olutliitto.fi